

VURDERING AV FRAMTIDIG REGIONSTRUKTUR FOR **NORDMØRE**

Sluttrapport i regionutredningen fra ORKidé – Nordmøre Regionråd

Forord

ORKidé – Nordmøre Regionråd vedtok 22. juni i år å utrede spørsmålet om framtidig regiontilhørighet for Nordmøre. Bakgrunnen er den pågående regionreformen i Norge, der fylkeskommunene er bedt om å gjøre vedtak innen 1. desember 2016.

Utredningen er ment å supplere det utredningsarbeidet som skjer på fylkesnivå, og er ikke til erstatning for dette. For regionrådet har det imidlertid vært viktig at man også belyser alternativer som kan innebære en deling av Møre og Romsdal, og at det blir satt fokus på Nordmøre sine strategiske veivalg. Dette er hovedårsakene til at det ble bestilt en egen utredning. Den skal brukes som et høringsinnspill til prosessen på fylkesnivå, og som et grunnlag for den enkelte kommune sine vurderinger i regionreformen. Det har også vært et mål at den skal stimulere til en faktabasert samfunnsdebatt.

Utredningen består av flere underlagsnotat og delutredninger fra eksterne instanser:

- *Samspleis AS har levert et strateginotat om framtidig samferdselsutvikling*
- *Telemarksforskning har vurdert tilhørighet til fylke og region ut fra tilgjengelige undersøkelser*
- *Nordlandsforskning har utredet maktpolitiske konsekvenser i en egen rapport*
- *I tillegg har regionrådet gjennomført et innspillseminar med næringslivsaktører på Nordmøre.*
- *Møre og Romsdal fylkeskommune har bistått med statistikk.*

Underlagene har blitt offentliggjort etter hvert som de var ferdige. Denne sluttrapporten oppsummerer de ulike delene av arbeidet og gir noen kommentarer til aktuelle tema i utredningen.

Regionrådets arbeidsutvalg har vært styringsgruppe, og øvrige kommuner på Nordmøre har vært representert i prosjektgruppen. I slutfasen av arbeidet har ordførerne utgjort en kombinert styrings- og prosjektgruppe.

Sekretariatet i ORKidé ved Kristiansund og Nordmøre Næringsforum har stått for prosjektering, anskaffelser, koordinering og oppfølging, og har ferdigstilt sluttrapporten.

Prosjektleder har vært Roland Mausest.

Kristiansund, 26. oktober 2016

Innhold

Forord.....	3
1. Innledning.....	6
1.1. Om regionreformen – bestillingen fra Storting og regjering	6
1.2. Prosess i Møre og Romsdal.....	7
1.3. Om ORKidé-utredningen	8
2. Framtiden for Nordmøre.....	9
2.1. Dagens situasjon	9
2.2. En region full av muligheter	9
2.3. Å knytte Nordmøre sammen.....	10
2.4. Samferdsel er avgjørende	10
2.5. Riktig kompetanse for fremtiden.....	10
2.6. Statlige arbeidsplasser	11
3. Næringsliv og regionforstørrende effekter	12
3.1. Innledning	12
3.2. Innspill fra næringslivet.....	12
3.3. Strategisk samferdselsutvikling	13
3.4. Næringsliv og funksjonelle regioner.....	14
3.5. Vurdering	15
4. Vurdering av målene for reformen.....	17
4.1. Sterkere regional samfunnsutvikler	17
4.1.1. Regionstruktur opp mot kommunestruktur	17
4.1.2. Størrelse på de framtidige regionene	17
4.1.3. Dagens fylkeskommuner – etablerte samarbeid	18
4.1.4. Inndelinger i regional stat	18
4.1.5. Regional samfunnsutviklerrolle opp mot regional stat	19
4.2. Nye oppgaver til regionene	20
4.2.1. Foreslåtte oppgaver	20
4.2.2. Framtidige oppgaver i en etablert struktur?.....	21
5. Maktpolitisk innflytelse.....	23
5.1. Historisk samarbeid i Møre og Romsdal.....	23
5.1.1. Fordeling av midler	23
5.1.2. Politisk støtte	25
5.2. Maktpolitisk innflytelse i nye regioner	26
5.2.1. Befolkningstygde.....	26
5.2.2. Allianser og skillelinjer	27
5.2.3. Geografisk plassering	28
5.2.4. anbefaling fra forskerne.....	29
5.3. Oppsummering – maktpolitisk innflytelse.....	30
6. Tilhørighet og identitet.....	32
6.1. Ønsket fylkestilhørighet versus ny regionstruktur.....	32
6.2. Undersøkelse om fylkestilhørighet.....	32
6.2.1. Tilhørighet i randkommunene og Kristiansund	33

6.3.	Spørreundersøkelse om region utført av Sentio	34
6.4.	Hverdagsregioner	35
6.5.	Vurdering av alternativene opp mot tilhørighet	35
7.	Oppsummering	37
	Referanseliste	39

1. Innledning

1.1. Om regionreformen – bestillingen fra Storting og regjering

Regjeringen har i Stortingsmelding 22 (2015-2016) – «Nye folkevalgte regioner – rolle, struktur og oppgaver» lansert en regionreform som skal gjennomføres fra 2020, parallelt med kommunereformen. Regjeringen ser for seg om lag 10 regioner som skal være bedre i samsvar med de samfunnsutfordringer regionalt folkevalgt nivå skal bidra til å løse.

Helhetlig samfunnsutvikling

Viktige moment er at blant annet at regionene skal ha oppgaver og myndighet til å skape en helhetlig samfunnsutvikling, og at det må være bedre sammenheng mellom regiongrenser og sektororganiseringen av statlig forvaltning. I meldingen oppsummeres den regionale samfunnsutviklerrollen i tre punkt:

1. Gi strategisk retning til samfunnsutviklingen
2. Mobilisere ulike aktører i privat sektor, kulturliv og lokalsamfunn
3. samordne og koordinere offentlig innsats og virkemiddelbruk.

Nye oppgaver til regionene

I regionmeldingen er det listet opp følgende aktuelle oppgaver for nye regioner:

- a. vurdering av fylkesvegene etter forvaltningsreformen fra 2010. Større veger med sterke næringsinteresser kan vurderes overført til staten som en del av denne vurderingen
- b. landbruksoppgaver som ikke er naturlig å legge til kommunene
- c. klima- og miljøoppgaver som ikke er naturlig å legge til kommunene
- d. styrking av de regionale forskningsfondene
- e. fordeling av relevante prosjektmidler
- f. oppgaver på integreringsområdet som i dag ligger hos IMDi og som bør flyttes nærmere innbyggerne
- g. ny ansvarsfordeling og finansiering mellom stat, regioner og kommuner på kultur- og kulturminneområdet, herunder en vurdering av riksantikvarens rolle og ansvar
- h. vurdere å utvikle sentral godkjenning av regional planstrategi og overlate bestemmelsen til det regionale selvstyret.

Tidsplan

Regjeringen har lagt fram følgende tidsplan:

- Vedtak om sammenslåing innen 1. desember 2016
- Proposisjon om nye oppgaver og roller våren 2017
- Proposisjon med forslag til ny regional struktur våren 2017
- Nye regioner og kommuner trer i kraft fra 1.1. 2020

1.2. Prosess i Møre og Romsdal

Fylkesutvalget i Møre og Romsdal gjorde i sak U76-16 følgende vedtak:

«Fylkesutvalet i Møre og Romsdal opnar for nabosamtalar for å avklare handlingsrom i regionreforma slik det er lagt opp til i «St. 22 (2015-2016) Nye folkevalgte regioner - rolle, struktur og oppgaver».

Forhandlingsutvalet får slik samansetting:

- Fylkesordfører - leiar
- Fylkesvaraordfører
- Representant frå opposisjonen: Charles Tøsse (H)
- Fylkesrådmann (sekretær)

Fylkesutvalet blir referansegruppe for arbeidet.

Forhandlingsutvalet får følgjande mandat:

Avklare premisser og føresetnader for nabosamtalar med:

- Sogn og Fjordane
- Sør- og Nord-Trøndelag
- Oppland
- Forhandlingsutvalet vurderer etter ei avklaringsrunde om det er grunnlag for å gå vidare til reelle nabosamtalar.
- Fylkesordfører får mandat til å gjennomføre ei slik avklaringsrunde. I tilfelle der det er klare føringar frå nabofylke(r) for å gå inn i nabosamtalar skal vidare samtalar avklarast med referansegruppa.

Fylkestinget vedtok 11. april 2016 følgende framdriftsplan:

- «Fylkesutval 23. mai - sak om kva fylke det skal innleiast nabosamtalar med, samt mandat og val av forhandlingsutval.
- Juni – september/oktober: Nabosamtalar med relevante fylker/aktørar
- Fylkesutval juni – skisse til opplegg for dialog med relevante aktørar i Møre og Romsdal om regionreforma.
- August – november: dialog med kommunar, regionråd, NHO, LO, næringsforeiningar, frivillig sektor, academia mm. om regionreforma. Hensikta med dialogen er både å få inn synspunkt frå aktørane på kva dei meiner er beste løysinga for Møre og Romsdal samt belyse spørsmål som er aktuelle å utgreie i saka.
- Fylkesutval november – sak om ny regionstruktur.
- Fylkestinget i desember - sak om ny regionstruktur.»

Det ligger til grunn for fylkeskommunens arbeid at den ikke ser på alternativer som kan medføre deling av Møre og Romsdal.

1.3. Om ORKidé-utredningen

Region- og fylkestilhørighet har stått på agendaen på Nordmøre i lengre tid. Spørsmålet om fylkestilhørighet er for flere kommuner aktualisert gjennom kommunereformen, men også i forbindelse med fogderistrid knyttet til sykehussaken. Dette har delvis preget det offentlige ordskiftet de siste to årene.

I kjølvannet av regionmeldingen har flere kommuner og andre instanser tatt til orde for at ORKidé – Nordmøre Regionråd må utrede regionspørsmålet. Kristiansund bystyre ba i vedtak 31.05.16 regionrådet om å «snarest ta initiativ til å kartlegge Nordmørskommunenes interesse for å utrede fordeler og ulemper knyttet til en eventuell regionstilknytning til Trøndelag. Utredningen må sammenholde dette mot en fortsatt regionstilknytning til dagens Møre og Romsdal fylke.»

Regionrådet vedtok derfor 22. juni å gjennomføre en utredning av framtidig regionstruktur for Nordmøre, med fire alternativer:

- Nordmøre inn i en midt-norsk region (med/uten Romsdal som del av samme region)
- Møre og Romsdal inn i en midt-norsk region
- Hele Møre og Romsdal inn i en region med Sogn og Fjordane/Vestlandet
- Møre og Romsdal består som egen region i en ny norsk regionstruktur

Den samlede utredningen skulle også inneholde en maktpolitisk utredning som ser på

- politisk representasjon i det nye forvaltningsnivået
- ressursfordeling og bruk av virkemidler
- vekstkraft og næringsutvikling
- sentralisering/desentralisering og demografisk utvikling
- interessefellesskap og interessekonflikter

Det er her verdt å påpeke at Møre og Romsdal som egen region ikke utgjør noe 0-alternativ som de andre alternativene kan måles opp imot. I en ny framtidig regionstruktur med om lag 10 regioner vil Møre og Romsdal som region delvis ha andre forutsetninger enn Møre og Romsdal har som fylke i dag, delvis beroende på hva som skjer med de andre regionene.

I utredningsarbeidet ble det satt opp fire overordnede spørsmål:

1. Hvilke samfunnsoppgaver og utfordringer ønsker Nordmørskommunene i fellesskap/den enkelte kommune å løse i et 30-års perspektiv?
2. Hvilke samfunnsoppgaver og utfordringer mener man at en framtidig region bør være i stand til å løse, til beste for alle?
3. I hvilken grad er dagens/morgendagens regiongrenser til hinder/støtte for å få til punkt 1 og 2?
4. Hvilken framtidig regionstruktur vurderes å gi best maktpolitisk gjennomslag for Nordmøre/den nye regionen?

2. Framtiden for Nordmøre

Både kommunereformen og regionreformen er strategisk viktige samfunnsprosesser. Men reformer er bare et virkemiddel for å oppnå mål. Når Nordmøre nå skal gjøre et viktig veivalg for fremtiden er det viktig å være enige om hvilke mål man har i fellesskap. Dette kapitlet er et oppspill til det man kan kalle «strategiplanen for Nordmøre», som et bakteppe for regionutredningen.

2.1. Dagens situasjon

Nordmøre har viktig næringsliv innen blant annet olje- og gass-service, næringsmiddelproduksjon, verkstedindustri, fiske og landbruk. En tredjedel av volumet i norsk petroleum, og av nasjonale petroleumsinntekter er knyttet til Kristiansund og Nordmøre. Regionen har utviklet bred kompetanse innen marine og maritime næringer, har en sterk prosessindustri, kompetanse på bærekraftige løsninger og et bredt kulturliv. Kristiansund og Nordmøre havn er involvert i havnesamarbeid på Nordmøre og i Sør- og Nord-Trøndelag. Stranda Prolog, Abyss, Pipelife, og Tingvollst er eksempler på bedrifter som greier å innovere og skape ny vekst.

Samtidig er det utfordringer: Folketallsutviklingen på Nordmøre har totalt stagnert om man ser på perioden 1995-2015. Kristiansund har hatt folketallsvekst, mens flere andre Nordmørskommuner har fått færre innbyggere. Fram mot 2030 vil Kristiansund og Averøy ha høyere folketallsvekst enn snittet for Møre og Romsdal, men lavere enn Molde og Ålesund. De andre kommunene vil ha lavere vekst enn snittet, eller folketallsnedgang. Nordmøre er også oppdelt i mange små bo- og arbeidsmarkeder med liten integrasjon mellom disse, og flere kommuner har et lite variert næringsliv.

2.2. En region full av muligheter

Vinteren 2016 gjennomførte ORKidé – Nordmøre Regionråd prosjektet «Framtidsanalyse for Nordmøre». Analysen viste at Nordmøre er en region full av muligheter i tiårene som kommer. Da Innovasjon Norge presenterte Drømmeløftet-rapporten i mai 2016 kunne man også se et tydelig sammenfall mellom lokale og nasjonale framtidsvyer:

Framtidsanalysen for Nordmøre – tre scenarier for vekst og utvikling fram mot 2030	Drømmeløftet – seks nasjonale satsingsområder for å ta Norge inn i en ny særstilling
«Gullkysten»: Nordmøre tar i bruk havrommet over og under vann på nye måter.	• Havrommet • Ren energi • Bioøkonomi • Helse og velferd • Smarte samfunn • Kreativ næring og reiseliv
Vårsøg» Bærekraftig vekst, økologisk drift og ren energi blir satsingsområder.	
«Helseeliksiren»: Nordmøre skaper morgendagens helseløsninger ved hjelp av innovasjon og ny velferdsteknologi.	
Alle scenariene kan også løfte kultur og reiseliv.	

Framtidsanalysen inneholder en rekke konkrete forslag og noen av disse er i ferd med å bli utviklet eller realisert, slik som regionalt senter for helseinnovasjon og samhandling. I tillegg peker analysen på viktige relasjoner internt på Nordmøre og med regionen sine samarbeidspartnere.

I Scenariet Gullkysten trekker man veksler på kompetanse helt fra verftsindustrien på Søre Sunnmøre til teknologi- og havforskningsmiljøene i Trondheim – og på internasjonal spisskompetanse.

Flere av scenariene binder Nordmøre sammen i felles næringsutvikling. «Gullkysten» kobler marin og maritim kompetanse fra kystkommunene med prosessindustrien i Surnadal og Sunndal, i «Vårsøg» trekker man veksler både på prosessindustrien, øko-kompetansen i Tingvoll og kompetanse på nye rene energiformer på kysten. Spesielt «Gullkysten» og «Helseeliksiren» forutsetter at kommunene profesjonaliserer seg og samarbeider tettere enn i dag, for å matche næringslivets krav til kompetente og raskt reagerende vertskapskommuner.

2.3. Å knytte Nordmøre sammen

I rapporten påpekes det blant annet at det er «... internasjonal konkurranse om å være gode vertskommuner for næringsliv med vekstpotensial» og at «kommunene må ha nok kompetanse og evne til å tilrettelegge for næringslivet». For å være i posisjon til å gripe mulighetene, kreves det blant annet «et godt og integrert samarbeid mellom kommunene i regionen» og at «regionen må framstå med en tydelig regionhovedstad». Behovet for at Nordmøre står samlet i videre utvikling ble også lagt vekt på i innspillseminaret med næringslivet 28. september. For å lykkes må man dra lasset i fellesskap, og derfor er det også avgjørende at Nordmøre fremstår med felles slagkraft.

2.4. Samferdsel er avgjørende

Arbeidet med kommunereformen viste at Nordmøre i dag ikke henger sammen som et felles bo- og arbeidsmarked. Det er mindre pendling og integrasjon mellom de enkelte kommunene enn man ser det i Romsdal. Dette har bidratt til ulike valg i kommunereformen i de to fogderiene.

Samspleis (2016) påpeker at store deler av Nordmøre kan bli et felles bo- og arbeidsmarked med nye veiløsninger – og at disse i stor grad kan gjøres selvfinansierende dersom nedbetalingstiden økes til inntil 40 år. Det viktige Halsafjordsambandet vil ikke bare ha en stor regional effekt, men også en nasjonal effekt i å binde landsdeler tettere sammen. Talgsjøsambandet og ferge mellom Hitra og Aure kan bidra til å ta ut vekstkraften i havrommet på Ytre Nordmøre, og reduserer avstanden til de trønderske vekstkommunene Hitra og Frøya. Sunndal og Surnadal kan vokse sammen til et eget kraftsenter på Indre Nordmøre ved hjelp av Todalsfjordprosjektet, og en forbedret Fylkesvei 65 kan gi nøkkelbedrifter bedre tilgang til E6 og E39. Raskere realisering av viktige samferdselsløsninger er dermed avgjørende for å utnytte mulighetene som Framtidsanalysen viser.

2.5. Riktig kompetanse for framtiden

Kompetanse er en annen nøkkelfaktor: Høyere forskningsbasert utdanning er viktig for samfunnsutviklingen. Akademiske miljø med spisskompetanse skaper synergieffekter med næringslivet og bidrar til utvikling av ny virksomhet, slik man blant annet ser det i Ålesundsregionen. Nyutdannede har også en tendens til å bosette seg i nærheten av utdanningsstedet, og derfor må flere bli ferdigutdannet lokalt hvis regionen skal sikre seg rett kompetanse. Fagskoleutdanning og også viktig for mange bedrifter, og «Yrkesveien» til høyere utdanning er et aktuelt løp for unge på Nordmøre.

Nordmøre har et høgskolesenter, men mangler likevel et bredt tilbud innen høyere utdanning, og har ikke det akademiske miljøet som kan bidra til å utvikle samfunn og næringsliv. Derfor trenger høyere utdanning på Nordmøre et kraftig løft for å bidra

positivt i utviklingen av vår region, og utnytte mulighetene i Framtidsanalysen. For å få det til behøves gode samarbeidspartnere blant etablerte høyskoler og universitet, og strukturer som binder akademia sammen med det utviklingsrettede næringslivet.

2.6. Statlige arbeidsplasser

Parallelt med å utnytte mulighetene på Nordmøre er det viktig å sikre nye statlige arbeidsplasser. Møre og Romsdal har på landsbasis en underdekning av slike arbeidsplasser i dag, og Kristiansund ligger særlig lavt sammenlignet med de andre byene.

Statlige arbeidsplasser bidrar til å dempe effekten av nedturer i næringslivet, gir et bredere arbeidsmarked og letter rekruttering fordi ektefelle/samboer lettere kan finne jobb i samme område. Statlige arbeidsplasser som krever høyere utdanning bidrar også til det akademiske samfunnsmiljøet som en region og et regionsenter trenger.

2.7. Overordnet strategi for Nordmøre

Oppsummert må Nordmørskommunene:

- Etablere tettere samarbeid kommunene imellom, for at regionen skal utnytte mulighetene i det nye næringslivet
- Vise hvordan kommunene i fellesskap kan bygge Kristiansund som regionsenter, til beste for både omland og by
- Arbeide for å få endret finansieringsordningene for nye veiprosjekter
- Arbeide for å etablere et bredere utdanningstilbud og et akademisk miljø på Nordmøre
- Arbeide for nye statlige arbeidsplasser til Nordmøre
- Utvikle relasjonene med samarbeidspartnere rundt Nordmøre, slik at man finner støtte i arbeidet med disse punktene
- Sørge for at Nordmøre står samlet i viktige saker

3. Næringsliv og regionforstørrende effekter

3.1. Innledning

Den regionale samfunnsutviklerrollen har stor betydning for næringslivet. Nordlandsforskning sin maktpolitiske analyse i kapittel 5 viser at i næringsssammenheng er det mange likhetstrekk mellom Nordmøre og Trøndelag. Videre påpeker forskerne at fylkesgrensen både er til hinder for å få etablert gode samferdselsløsninger mellom Nordmøre og Trondheim, og til hinder for adgang til viktige fora og nettverk i Trondheimsområdet.

Dette henger delvis sammen med satsingen på aksen Ålesund-Molde-Kristiansund. Nordlandsforskning mener at dette har vært en vellykket strategi for Møre og Romsdal. Men det innebærer samtidig en risiko for at deler av Nordmøre kan bli et slags ingenmannsland i utviklingen mellom to regioner. Strukturelle forhold som veisatsing, lokalisering av samfunnsinstitusjoner og framtidig kommunestruktur bidrar i tillegg til å forsterke de sydlige deler av aksen – sør for Kristiansund.

Samtidig vokser Ulsteinregionen fram som det fjerde senteret i Møre og Romsdal, og vil med Hafast reelt sett forlenge aksen sørover i fylket. Området har betydelig vekstkraft, og store næringsaktører som selv skaper nødvendige allianser for kompetanse og utvikling. Til sammenligning viser Nordlandsforskning til at næringsliv på Nordmøre er i større grad avhengig av fylkeskommunale midler for å komme i posisjon overfor NTNU, Sintef eller andre viktige samarbeidspartnere.

For Nordmøre er det spesielt viktig at en framtidig region understøtter veksten i det nye næringslivet som både Framtidsanalysen og Drømmeløftet peker på, og kan løfte utviklingen i positiv retning, tilsvarende det man ser i Ulstein-regionen. Begrepet funksjonelle regioner står sentralt i regionreformen. Nordlandsforskning beskriver det som at

«... byer, omkringliggende distrikter og lokale arbeidsmarked [har] "vokst sammen" over større geografiske områder, gjennom ferger, veier, bruer, tunneller og annen samferdsel som muliggjør mer langstrakte former for arbeidspendling, varehandel, leveranser av private og offentlige tjenester, bedriftsnettverk og verdikjeder.» (Mariussen og Gjertsen, 2016a:5)

I lys av dette har vi sett nærmere på næringslivets behov og hvordan man på Nordmøre kan utløse regionforstørrende effekter som gir mer differensierte og attraktive arbeidsmarked og en positiv nærings- og befolkningsutvikling.

3.2. Innspill fra næringslivet

Regionrådet har i utredningen bedt om næringslivets syn på hvordan de ulike regionalalternativene vil slå ut:

- Om lag 60 aktører fra bedrifter, organisasjoner og politiske miljø med næringsinteresse deltok på et innspillseminar i Kristiansund 28. september
- Noen organisasjoner og enkeltaktører har sendt inn uttalelser til regionrådets arbeid
- I tillegg deltok tre næringslivstopper i fokusgruppen som Nordlandsforskning gjennomførte i forbindelse med den maktpolitiske delutredningen.

Blant deltakerne på innspillseminaret var det spesielt tre syn som gikk igjen:

1. Flere virksomheter har tett samarbeid med Trøndelag og ønsker å utvikle dette. Det handler både om kulturell tilhørighet, bedre tilgang til kompetansemiljøene i Trondheim og om noen virksomheter som konkret opplever fylkesgrensen som et hinder for utvikling. Det ble også påpekt at samarbeid over grensen har vært avgjørende for f.eks. utbyggingen av Tjeldbergodden.

Kristiansund og Nordmøre Næringsforum presenterte videre en medlemsundersøkelse om næringslivets ønsker i regionreformen. Undersøkelsen har metodesvakheter og er ikke statistisk representativ for næringslivet på Nordmøre.¹ Den gir likevel en tilbakemelding om hva en del næringslivsaktører i Kristiansund tenker. Av de som har svart er det klart flest som ønsker at Nordmøre slås sammen med Trøndelag. Et mindre antall ønsker at Nordmøre og Romsdal eller hele Møre og Romsdal går inn i en region med Trøndelag.

2. Andre deltakere fremhevet et godt samarbeid i Møre og Romsdal, med korte avstander mellom næringsliv, beslutningstagere og Møre og Romsdal fylkeskommune. Fylkeskommunen gir mye bistand og oppfølging i dag², og man er usikker på hvordan dette vil være i en ny region.
3. Mange påpekte at dette også handler om hva Nordmøre selv greier å skape av utviklings-kraft, gjennom å stå samlet og utnytte mulighetene som blant annet Framtidsanalysen viser. Nordmørskommunene oppleves fragmentert i dag, og det er et behov for å styrke Kristiansund som regionby. At det ikke ble noe av kommunereformen var i så måte en skuffelse for mange i næringslivet. Videre er det et skrekkscenario for flere at Nordmøre splittes i to gjennom regionreformen.

Deltakerne ble også bedt om å beskrive hvordan grensene påvirker næringslivet, og i hvilken grad samarbeid med Trøndelag avhenger av regionstruktur. Flere slike eksempler er vist til i avsnittet under, basert på tilbakemeldingene og på innkomne innspill til regionrådet.

3.3. Strategisk samferdselsutvikling

Samferdsel er den utløsende faktoren for å forstørre næringsregioner. Samspleis AS har på oppdrag fra regionrådet vurdert framtidig samferdsel på Nordmøre. Det viktigste funnet er at en rekke viktige prosjekter vil bli selvfinansierende dersom nedbetalingstiden økes til opptil 40 år. Med dagens finansieringsordning har Møre og Romsdal en stor prosjektportefølje på vei som vanskelig lar seg realisere innen overskuelig framtid. Samspleis påpeker at standarden på infrastrukturen på Nordmøre sakker akterut, og ikke klarer å støtte opp under potensialet for verdiskaping i regionen.

Fylkene har også et betydelig vedlikeholdsetterslep på vei, og størst er dette i Møre og Romsdal og Sogn og Fjordane, som begge er bro- og tunellfylker. I Trøndelag er etterslepet mindre, og fokuset er på E6 som pulsåre gjennom Trøndelagsfylkene.

---

¹ Undersøkelsen er sendt ut til KNNs medlemmer og om lag 29 % av medlemsmassen har svart. Det er vanlig at engasjement påvirker hvem som svarer i slike undersøkelser. Når ikke utvalget er randomisert har man derfor ikke grunnlag for å vite om holdningene hos de 71 % som ikke svarte, er lik utvalgets. Av 113 respondenter er 84 fra Kristiansund.

² Dette bekreftes av Møre og Romsdals statistikk for tildeling av regionale utviklingsmidler, hvor Nordmøre er prioritert.

Dersom man får endret finansieringen og kan realisere viktige prosjekter ser Samspleis følgende effekter:

«Med de vegprosjekter og nye samband det arbeides med på Nordmøre vil det meste av Nordmørsregionen kunne danne et felles bo- og arbeidsmarked med Kristiansund. På grunn av mindre avstander til større tettsteder, kan mesteparten av Nordmøre forventes å få større synergieffekter fra overlappende og kjedede, felles bo- og arbeidsmarkeder med Romsdal og Sunnmøre, enn mot Trøndelag i nord. For Surnadal og særlig Rindal kan dette være motsatt ettersom avstanden til bo- og arbeidsmarkedene i Orkdal vil være mindre. Faste samband over Todalsfjorden og Talgsjøen vil ha store regionale virkninger, mens Halsafjorden i tillegg vil ha nasjonale virkninger gjennom bedre forbindelser mellom landsdeler. Bedre forbindelser mellom det tunge industri- og eksportrettede næringslivet i Møre og Romsdal og de tunge kompetansemiljøene i Trøndelag lar seg ikke beregne, men bør ikke undervurderes.» (Samspleis 2016:3)

Samspleis viser også til at Todalsfjordprosjektet vil skape et felles bo- og arbeidsmarked på Indre Nordmøre med omkring 10 000 arbeidsplasser, noe som i de fleste tilfeller er stort nok til å generere vekst i kraft av egen størrelse.

Et prosjekt som ikke er nevnt konkret, og som heller ikke ligger inne i aktuelle investeringsplaner, er forbedring av E39-traseen gjennom Batnfjordsøra sentrum (i dag 40-sone med fartsdumper). Blant annet ved et felles sykehus plassert på Hjelset vil oppgradering av denne strekningen være viktig for å utløse noen av de arbeidsmarkedseffektene som er beskrevet.

Samspleis finner imidlertid ikke at disse prosjektene er avhengig av hvilket regionalalternativ som velges. Det er ny finansieringsløsning som er avgjørende for realisering, og det er en nasjonal diskusjon som er viktig for flere fylker. Effektene som Samspleis nevner er også i hovedsak knyttet til prosjekter i Møre og Romsdal. Notatet fokuserer imidlertid på grensene for bo- og arbeidsmarkedsregioner. Nedenfor vil vi se drøfte et annet aspekt av funksjonelle regioner.

3.4. Næringsliv og funksjonelle regioner

Funksjonelle regioner kan beskrives ut fra bo- og arbeidsmarkedsregioner, næringsregioner, vekstkraft, utdanning og regional samhandling med mer (Møre og Romsdal Fylkeskommune 2016). Men i debatten er det ofte bo- og arbeidsmarkedsregioner som trekkes fram, og pendlerstatistikk er det mest brukte målet på grensene for disse. Det gir imidlertid ikke hele bildet: Nordlandsforskning skriver at bedre samferdsel kan gi «mer langstrakte former for arbeidspendling, varehandel, leveranser av private og offentlige tjenester, bedriftsnettverk og verdikjeder». Dette fanges ikke opp av pendlertall, der smertegrense for pendling vanligvis går ved 45 minutters reisevei (Engbretnsen og Gjerdåker 2012). Når vi skal vurdere framtidens funksjonelle regioner må vi også si noe om næringslivets nettverk, og hvordan de kan forstørres gjennom nye samferdselstiltak. Her påpeker Nordlandsforskning at «utviklingspotensialet i Nordmøre knyttet til integrasjon i retning av Trondheim [er] ikke blitt tatt i bruk» (s16). Noen eksempler:

- Ny standard på strekningen E39 Betna-Stormyra vil utløse undertrykt trafikk som ellers ville hatt dette som korteste rute, og kan slik fremme samarbeid og kompetanseutveksling mellom Møre og Trøndelag (Samspleis AS 2016).
- Halsafjordsambandet E39 vil gi bedre forbindelser mellom det tunge industri- og eksportrettede næringslivet i Møre og Romsdal og de tunge kompetansemiljøene i Trøndelag. Dette er effekter som er vanskelige å beregne, men som ikke bør undervurderes (Samspleis 2016).

- Å koble Nordmøre og Hitra/Frøya bedre sammen kommunikasjonsmessig (først og fremst gjennom ferge fra Hitra til Aure, men også med et framtidig Talgsjøsamband) vil styrke næringslivets konkurransekraft og attraktivitet for framtiden. Spesielt gjelder det for verdikjeden innenfor oppdrett i regionen. (MINOFAS 2016)
- I den sammenheng er Blått Kompetansesenter på Frøya og den videregående skolen samme sted svært relevant for å øke kompetansen i næringslivet i Aure, Halså og Smøla.
- Ny fergeforbindelse mellom Hitra og Aure vil redusere reisetiden med 85 kilometer til Kristiansund (Svendsen mfl. 2016). Dette kan bidra til å gjøre Kvernberget lufthavn til et konkurransedyktig alternativ til Værnes når det gjelder lakseeksport, noe som i sin tur kan gi positive ringvirkninger for andre brukere av denne flyplassen.
- For Nordmøre er det svært viktig å intensivere arbeidet med å utvikle en bedre Rv 70 fra Kristiansund til Oppdal for å utvikle et større felles bo- og arbeidsmarked på Nordmøre, redusere transportkostnadene og gi bedre tilgang til jernbanen på Oppdal (Samspleis 2016)
- Utbedring av fylkesvei 65 fra Skei til Storås er viktig for å sikre nøkkelbedrifter på Indre Nordmøre bedre tilgang til E6 (Samspleis 2016). Dette vil også bedre tilgang til E39.

3.5. Vurdering

Gjennomgangen har vist at næringslivet på Nordmøre dels er integrert i etablerte samarbeid i Møre og Romsdal, med tilgang til kjedede bo- og arbeidsmarkeder og en felles strategi for utvikling med basis i aksene mellom de tre byene. Dels er det også betydelig samarbeid over grensen til Trøndelag. Men den veien hindres en ytterligere positiv utvikling av manglende veiutbedring, og fylkesgrensen skaper utfordring i arbeidet med å etablere viktige nettverk.

Det er et betydelig potensiale for regionforstørrende effekter, til beste for næringsliv og befolkningsutvikling, ut over det som tradisjonelt måles gjennom dagens pendlerstatistikker. Å løse ut disse effektene vil være viktig for å etablere Nordmøre som en næringslivsregion med større egentyngde.

Forbedret samferdsel er det viktigste verktøyet for å få det til. Her viser strateginotatet fra Samspleis at regionforstørrende prosjekter i Møre og Romsdal, og spesifikt på Nordmøre, i mindre grad er avhengig av framtidig regionstruktur. Her handler det mer om finansieringsløsninger og nedbetalingstid, og dette punktet er derfor holdt likt for alternativene. Unntaket er E39-traseen over Halsafjordsambandet, E39 Betna-Stormyra og andre fylkeskryssende prosjekter, hvor det kan argumenteres for at fylkesgrensen er til hinder for rask realisering. Med en sammenhengende region kan det se annerledes ut.

Vurdering av alternativene

Mulige fordeler

Mulige ulemper

Nordmøre/Romsdal inn i Midt-Norge

Kan medføre økt satsing på samferdsel mellom Nordmøre og Trøndelag, og at potensialet for utvikling retning Trøndelag utnyttes bedre.

Kan gå ut over etablerte satsinger og strategier i Møre og Romsdal, som også Kristiansund og Nordmøre nyter godt av.

Møre og Romsdal inn i Midt-Norge

Kan medføre økt satsing på samferdsel mellom dagens fylker, og at potensialet for utvikling retning Trøndelag utnyttes bedre.

Avhengig av en god felles strategiutvikling for den nye regionen, gitt ulikheter i næringsstrukturen for fylkene totalt sett.

Møre og Romsdal inn i Vest-Norge

Potensiale for ytterligere verdiskapning i en stor Vestlandsregion, som kan bli et nasjonalt industri- og tyngdepunkt. Det er mulig Nordmøre også kan dra fordeler av dette.

Risiko for at alle regionforstørrende strategier konsentreres langs en akse sørover mot Bergen, og at utvikling på Nordmøre blir skadelidende.

Møre og Romsdal består

Fokus på aksene Ålesund-Molde-Kristiansund skaper kjedede arbeidsmarkeder som også Nordmøre nyter godt av. Etablert fylkeskommunalt apparat for nærings- og regionutvikling.

Risiko for at tyngdepunktet på denne aksene stadig forskyves sørover og at utvikling på deler av Nordmøre blir skadelidende.

4. Vurdering av målene for reformen

Regjeringen har som mål at reformen skal legge til rette for en positiv samfunnsutvikling i alle deler av landet, basert på regionale fortrinn, forutsetninger og prioriteringer. Regionreformen skal legge til rette for samordnet oppgaveløsning, samordning av sektorer og prioriteringer, og for sektorovergrepene initiativer i regionene. Den skal videre bidra til forenkling og tydeligere ansvarsdeling innenfor samfunnsutvikling, og til styrking av demokratiet på regionalt nivå.

«Samfunnsutviklingsarbeidet krever samarbeid med offentlige myndigheter som regionalt folkevalgt nivå ikke har instruksjonsmyndighet over, og å mobilisere private aktører og lokale og regionale interesser. Det betyr å ha en langsiktig og helhetlig plan for sin egen region. For å lykkes med dette, er det flere aktører som må bli enige om felles mål og strategier, og deres innsats og virkemidler må dra i samme retning. Derfor er det behov for en strategisk, mobiliserende og koordinerende aktør.»

Regjeringen mener at landet bør deles inn i om lag ti nye folkevalgte regioner. Da vil funksjonelle områder kunne ses i sammenheng som grunnlag for samfunnsutviklingen. Større regioner vil legge til rette for brede fagmiljøer med kapasitet og kompetanse til å ivareta både nåværende og fremtidige roller og oppgaver. «*Ti regioner vil styrke potensialet for samhandling og dialog mellom regionale statlige myndigheter og folkevalgte regioner,*» heter det i meldingen (St.meld. 22/2015-16, side 9).

4.1. Sterkere regional samfunnsutvikler

Den regionale samfunnsutviklerrollen er godt drøftet både i regionmeldingen og i en egen utredning fra By- og regionforskningsinstituttet NIBR (Hanssen og Hofstad 2016). Dette kapitlet diskuterer samfunnsutviklerrollen først og fremst ut fra hva som er en ønsket størrelse på nye regioner, og hva den sier om aktuelle samarbeid sør- og nordover.

4.1.1. Regionstruktur opp mot kommunestruktur

Møreforskning (Amdam mfl. 2014) har vist at det er en sammenheng mellom kommunestørrelse/antall og regionstørrelse. Gitt at prinsippet om generalistkommunen opprettholdes, og Stortinget ikke gjør vesentlige endringer på kommunenes egne forslag til framtidig kommunestruktur, vil vi i Møre og Romsdal fortsatt ha mange relativt små kommuner som ikke er i posisjon til å overta vesentlige oppgaver fra regionene. Den regionale utviklingsrollen er viktig for å kunne utløse det lokale utviklingspotensialet i kommunene. De senere års desentraliseringsreformer innen helse og velferd fører til at kommunens fokus i enda større grad er på å levere tjenester, og det kan gå ut over rollen som kommunal samfunnsutvikler. Derfor er det viktig med en tydelig regional aktør.

En situasjon med mange små kommuner taler isolert sett for en mindre region enn de største alternativene som er aktuelle.

4.1.2. Størrelse på de framtidige regionene

Regionstørrelse er i Møre og Romsdal spesielt problematisert fordi Møre og Romsdal som egen region kan bli en av de tre minste i landet etter folketall. Selv om fylket i dag har er det femte største verdiskapningsfylket og har høy arbeidsplassdekning er det en risiko for at regionen kan bli for liten i et nytt Norgeskart, dersom flere Nordmørskommuner søker om å bytte fylke/region. I kunnskapsgrunnlaget fra fylkeskommunen påpekes det også at fylket er uten institusjoner som universitet, universitetssykehus, hovedkontor for store konsern mv.

4.1.3. Dagens fylkeskommuner – etablerte samarbeid

Møre og Romsdal Fylkeskommune har publisert «Kunnskapsgrunnlag i samband med regionreforma» som en del av fylkesutredningen om regionstruktur. Vi viser til denne for en mer systematisk oversikt over dagens fylkeskommunale drift og administrative forskjeller mellom de ulike fylkeskommunene, og går ikke ytterligere inn på det her. Innenfor fylkeskommunens ansvarsområder har Møre og Romsdal i dag samarbeid med både (Sør-) Trøndelag og Vestlandsfylkene, og noen viktige samarbeid går begge veier. Totalt sett er det flest samarbeid med Sør-Trøndelag.

Samarbeid	Rogaland	Hordaland	Sogn og Fjordane	Sør-Trøndelag	Nord-Trøndelag	Andre
Vestlandsrådet						
Regionalt forskningsfond						
Vest-Norges Brusselskontor						
Fjord Norge AS						
Norskehavsrådet:						
Norsk Gassforum						
Tjeldbergodden Utvikling						
Tannhelse komp.senter						
Bokbåten Epos						
Prosjekt Kystpilgrimsleia						
GIS-Link						
Kystekspresen.						
Regional NTP						
Fylkeskommunenes akvakultursamarbeid						

Kilde: Møre og Romsdal fylkeskommune

4.1.4. Inndelinger i regional stat

De fleste inndelingene av regional stat er i vårt område organisert slik at Møre og Romsdal og Trøndelag til sammen utgjør en inndeling. Viktige etater som politi, sivilforsvar og NAV er organisert innenfor dagens fylkesgrenser.

	Sogn og Fjordane Hordaland	Møre og Romsdal	Sør-Trøndelag	Nord-Trøndelag
NAV				
Sivilforsvaret				
Fylkesmann				
Fylkesnemda sosiale saker				
Politi				
Innovasjon Norge				
Statsadvokat				
Kartverket				
Bispedømmer				
Fiskeridirektoratet				
NVE	Region Vest*	Region Midt*		
Heimevernet		11 *		
Kriminalomsorgen	Vest			
Toll	Vest			
IMDI		Midt		
Forbrukerrådet		Midt Norge		
Mattilsynet		Region 4		
Bufetat		Midt		
Vegvesenet		Midt		
Skatteetaten		Midt		
Lagdømmer		Frostating		
Statbygg		Midt		
Arbeidstilsynet		Midt		
Husbanken		Midt		
DSB/El-tilsyn		Midt		
Statsarkivet		Trondheim		
UDI		Midt		
Kystverket		Midt		
Statped		Midt		
Helseregion		Midt		

Kilde: Møre og Romsdal fylkeskommune

* *Heimevernet; Distrikt 11 omfatter også deler av Sogn og Fjordane. NVE: Sunnmøre og Romsdal inngår i Vest, Nordmøre inngår i midt.*

4.1.5. Regional samfunnsutviklerolle opp mot regional stat

Regionmeldingen vil legge til rette for sektorovergripende samordning, og skape bedre samhandling og dialog mellom regionale statlige myndigheter og folkevalgte regioner. Vi vil knytte noen kommentarer til dette.

Mens det fylkeskommunale nivået vektlegger en partnerskaps- og forhandlingslogikk mellom ulike instanser for å finne løsninger, er regional stat mer preget av hierarkisk tenkning ut fra ren målstyring. Statlig virksomhet er i økende grad organisert ut fra interne behov, og uten fokus på behovene for territoriell samordning på lavere nivå enn statsnivået. Det er få formelle og uformelle møteplasser som legger til rette for horisontalt samarbeid (Hanssen og Hofstad 2016:67). Konsekvensen av dette kan bli at regional stat ikke tilpasser sin virksomhet til beste for de geografiske områdene som de betjener, og som fylkeskommunene har stor lokal kunnskap om.

I Møre og Romsdal er helseforetakenes opptaksområder et naturlig eksempel. Store deler av Surnadal kommune har kortere reisevei til sykehus i Trøndelag og har sitt legevaktsamarbeid på Orkanger, men må likevel benytte sykehus i Møre og Romsdal for planlagt behandling. Aure og delvis Halså har lignende utfordringer med hensyn til avstand. En tilsvarende problematikk eksisterer også i sørenden av fylket for innbyggere i Nordfjord, opp mot Volda sjukehus. Til sammenligning har Møre og Romsdal og Sør-Trøndelag fylkeskommuner innen utdanning etablert en gjesteelevsgaranti³. Den gjør at elever i Nordmørskommuner kan søke plass ved videregående skole i nabofylket.

En sterkere regional samfunnsutviklerrolle kan bidra til å avhjelpe denne type utfordringer. Her mener Hanssen og Hofstad (2016:147) at «større regioner med tyngre oppgaver og myndighet vil i sterkere grad enn i dag kunne parere tunge nasjonale myndigheter i en partnerskaps- og forhandlingslogikk.» Det er dermed mulig å argumentere for at en større region vil være i bedre posisjon til å ta en tydelig regional samfunnsutviklerrolle overfor regional stat. Ut fra dagens inndeling vil det totalt sett være alternativet Møre og Romsdal + Trøndelag som favner flest statlige sektoransvar. En Vestlandsregion vil også være en klart sterkere aktør, men betinger endrede inndelinger i regional stat – det er få samarbeid den veien i dag.

Dersom de nye regionene får nye virkemidler, for eksempel at det etableres helhetlige regionale utviklingsavtaler, kan imidlertid også Møre og Romsdal bli en tydeligere aktør overfor regional stat enn i dagens situasjon.

4.2. Nye oppgaver til regionene

4.2.1. Foreslåtte oppgaver

I regionmeldingen er det listet opp følgende aktuelle oppgaver for nye regioner:

- i. vurdering av fylkesvegene etter forvaltningsreformen fra 2010. Større veger med sterke næringsinteresser kan vurderes overført til staten som en del av denne vurderingen
- j. landbruksoppgaver som ikke er naturlig å legge til kommunene
- k. klima- og miljøoppgaver som ikke er naturlig å legge til kommunene
- l. styrking av de regionale forskningsfondene
- m. fordeling av relevante prosjektmidler
- n. oppgaver på integreringsområdet som i dag ligger hos IMDi og som bør flyttes nærmere innbyggerne
- o. ny ansvarsfordeling og finansiering mellom stat, regioner og kommuner på kultur- og kulturminneområdet, herunder en vurdering av riksantikvarens rolle og ansvar
- p. vurdere å utvikle sentral godkjenning av regional planstrategi og overlate bestemmelsen til det regionale selvstyret.

Regionmeldingen er blitt kritisert for å inneholde lite nytt av oppgaver til regionene. Samtidig er det signalisert at når den nye strukturen er etablert, kan man vurdere ytterligere oppgaveoverføring fra statlig nivå. Det er imidlertid ikke sagt noe om hvilke oppgaver.

Oppgavene som er nevnt i meldingen er i seg selv ikke mer omfattende enn at Møre og Romsdal kan ivareta dem som egen region. Dette understøttes av de vurderingene som Møre og Romsdal fylkeskommune har gjort. Av de oppgavene som er listet opp er Regionalt forskningsfond i dag et felles ansvar mellom Møre og Romsdal og Trøndelag.

---

³ En slik garanti er også hjemlet i Opplæringsloven fra 01.08.2016.

Dersom Møre og Romsdal blir egen region i en ny regionstruktur må dette felles ansvaret deles opp, og det er signaler om at det vil skje uansett på grunn av Trøndelagsfusjonen.

4.2.2. Framtidige oppgaver i en etablert struktur?

Samtidig vet vi ikke hvilke oppgaver regionene kan få i et lengre tidsperspektiv. Hanssen og Hofstad (2016:89) peker på at de nye regionenes størrelse kan gi mulighet for en bredere og tyngre oppgaveportefølje. Det er naturlig å kommentere to områder: veiforvaltning og spesialisthelsetjeneste.

Hanssen og Hofstad (ibid., s96) viser til at dagens modell med sams veiadministrasjon, der Statens Vegvesen har to oppdragsgivere, oppleves uryddig og ikke tar ut potensialet for sterkere regional politisk styring. Samspleis AS diskuterer også organisering av veiforvaltningen, men mener ikke den har sammenheng med aktuelle grenser i regionreformen. Samtidig har ett av alternativene, Møre og Romsdal + Trøndelag, samme grenser som Statens Vegvesen Region Midt i dag.

Regjeringen oppnevnte i oktober 2015 et utvalg som skal utrede hvordan det statlige eierskapet til spesialisthelsetjenesten kan organiseres (Kvinnsland-utvalget). Utvalget leverer sin innstilling 1. desember, og skal blant annet vurdere følgende alternativer:

- a) avvikling av de regionale helseforetakene og ha færre helseforetak enn i dag direkte underlagt departementet
- b) opprettelse av et eget direktorat til erstatning for de regionale helseforetakene
- c) opprettelse av et nasjonalt helseforetak til erstatning for de regionale helseforetakene
- d) eventuelle andre modeller for organisering av spesialisthelsetjenesten

Flere av disse alternativene kan potensielt føre til at regjeringen fjerner ett nivå i helseforetakssystemet. Det er uansett sannsynlig at Nord- og Sør-Trøndelag vil få felles helseforetaksstruktur når Trøndelag blir ett fylke; spørsmålet er om et nytt helseforetak vil dekke et større område. Som påpekt ovenfor er det av stor betydning for randsonene at denne delen av regional stat blir koordinert godt med de nye regionene.

Vurdering av alternativene

Mulige fordeler

Mulige ulemper

Nordmøre/Romsdal inn i Midt-Norge

En stor nok region til å håndtere både beskrevne og framtidige oppgaver og ta en tydelig rolle som regional samfunnsutvikler.

Alternativet går på tvers av inndelingene i regional stat (bortsett fra NVE).

Møre og Romsdal inn i Midt-Norge

En stor nok region til å håndtere både beskrevne og framtidige oppgaver og ta en tydelig rolle som regional samfunnsutvikler
Sammenfallende med mange inndelinger innen regional stat.

Ingen vesentlige ulemper

Møre og Romsdal inn i Vest-Norge

En stor nok region til å håndtere både beskrevne og framtidige oppgaver

Alternativet går på tvers av de fleste inndelingene i regional stat

Møre og Romsdal består

Møre og Romsdal kan håndtere alle oppgaver beskrevet i regionmeldingen. Viktige deler av regional stat er organisert etter dagens fylkesgrenser.

Mange områder innen regional stat har en annen inndeling.
Kan bli for liten dersom flere Nordmørskommuner bytter fylke.

5. Maktpolitisk innflytelse

Offentlig regiondebatt på Nordmøre har handlet mye om Nordmørskommunenes maktpolitiske innflytelse. Argumentasjonen er delvis ut fra historiske vedtak og fordeling av goder i fylket, og dels ut fra forventet styrkeforhold og interessefellesskap i nye regioner. Her vil politiske prioriteringer på både fylkeskommunalt og statlig nivå telle med.

5.1. Historisk samarbeid i Møre og Romsdal

5.1.1. Fordeling av midler

Regionrådet har spurt Møre og Romsdal fylkeskommune om hvordan utviklingsmidler og investeringer har vært historisk fordelt mellom de tre fogderiene.⁴ Midler til skolebygg, veiutbedring og andre store tiltak finansieres som regel «etter tur». Et tidsintervall på bare noen få år gir dermed ikke et riktig bilde av fordeling mellom fogderiene.

Regionrådet har derfor bedt om flere opplysninger fra fylkeskommunen og har i tillegg supplert med vedtatte investeringsplaner der det er relevant. Tabellene under er bearbeidet fra fylkeskommunens grunnlag og gir da følgende bilde:

Bygningsmessige investeringer

Investering i kulturbygg/institusj. 1996-2016	Kroner	Prisjustert
Sunnmøre	60 473 000	81 276 525
Romsdal	83 950 000	93 172 170
Nordmøre	40 883 000	49 439 807

Ikke utført	Kroner	Prisjustert
Opera og kulturhus i Kristiansund	204 080 000	217 794 653
Atlanten Kunstisbane	11 000 000	11 000 000

Investeringer til skolebygg 2006-2016					
Region	Totalt brukt	Antall elever*	Brukt pr. elev	M2	Brukt pr. m2
Nordmøre	426 816 000	2171	196 599	50012	8 534
Romsdal	509 013 000	2465	206 496	58989	8 629
Sunnmøre	667 082 000	5525	120 739	99584	6 699

Investeringer til skolebygg 2017-2026	
Region	Planlagt investering - total
Nordmøre	124 000 000
Romsdal	646 000 000
Sunnmøre	978 000 000

⁴ «Regionvis fordeling av utviklingsmidlar og investeringar – svar til Nordmøre Regionråd». Orientering til Fylketstinget 17.10.2016, saksnr U-116/16. Møre og Romsdal fylkeskommune.

Samferdselsinvesteringer

Investeringsmidler til samferdsel 2010-2015			
Region	Regnskapsførte utgifter	Kilometer fylkesveg	Innbyggere
Nordmøre	393 962 000	1 089	61 904
Romsdal	385 238 000	775	60 938
Sunnmøre	797 601 000	1 238	142 988

Investeringsmidler til samferdsel 2010-2015 – del av totalen			
Region	Regnskapsførte utgifter – del av totalen	Kilometer fylkesveg – del av totalen	Innbyggere – del av totalen
Nordmøre	25 %	35 %	23 %
Romsdal	24 %	25 %	23 %
Sunnmøre	51 %	40 %	54 %

Investeringsmidler til samferdsel 2017-2023			
Region	Investeringsmidler	Midler – del av totalen	Innbyggere – del av totalen
Nordmøre	195 500 000	16 %	23 %
Romsdal	127 200 000	10 %	23 %
Sunnmøre	934 000 000	74 %	54 %

Her er Nordøyvegen Sunnmøre og Romsdal) på totalt 3 549 000 000, holdt utenfor.

Region	Grusvegpakken, sum 2003-2014
Nordmøre	372 538 000
Romsdal	172 480 000
Sunnmøre	127 817 000
Sum total	672 835 000

Tilskudd

Prosjekttilskudd til kulturformål 2013-2016			
Mottaker	Totalt for 2013-2016	Andel	Andel innbyggere (2016)
Nordmøre	81 644 575	21 %	23 %
Romsdal	84 912 750	22 %	23 %
Sunnmøre	187 410 165	48 %	54 %
Mottaker utenfor fylket	546 800	0 %	
Forvalta av MRfk, kulturavd	35 628 019	9 %	
Totalt	390 142 309	100 %	

Regionale utviklingsmidler 2006-2015			
Region	Folketall	Regionale utviklingsmidler, kroner	Per innbygger
Nordmøre	61 904	246 813 489	3 990
Romsdal	60 398	154 446 062	2 570
Sunnmøre	142 988	357 346 275	2 521

Samlet viser oversikten at Nordmøre har fått mer enn «sin» andel av investeringer i skole- og kulturbygg, også når det ennå ikke realiserte Opera- og kulturhuset i Kristiansund holdes utenfor. Ser man på kommende investeringer vil imidlertid langt de største summene brukes i Romsdal og på Sunnmøre. Når det gjelder veiinvesteringer har Nordmøre i den siste femårsperioden fått en andel som svarer til folketall (andelen fylkesvei er riktignok høyere enn befolkningsandelen), og har nytt godt av grusvegpakken. Men nye investeringer fram til 2023 vil i hovedsak skje på Sunnmøre. Totalsfjordprosjektet slår her inn først mot slutten av perioden.

Nordmøre har også fått sin andel av prosjekttilskudd til kulturformål. Innen regional næringsutvikling har Nordmøre vært klart prioritert. Mye av forklaringen ligger i at Nordmøre har mange distriktskommuner, som har utfordringer med folketall og verdiskaping, og dermed har hatt behov for en større innsats fra regionale utviklingsmidler. Dette er i tråd med mål for distrikts- og regionalpolitikken og målene i fylkesplanen.

Generelt bekreftes inntrykket av at prosjekt- og utviklingsmidler fordeles i henhold til folketall og planmessige prioriteringer, mens større investeringer skjer «etter tur» og at et utsnitt på få år ikke gir hele bildet. Fylket har også vært i stand til å samle seg om noen felles løft i Møre og Romsdal, som nytt opera- og kulturhus i Kristiansund og Nordøyvegen i Haram og Sande⁵.

5.1.2. Politisk støtte

Vi har i tillegg sett på stemmegivning ved fylkestingsvedtak i et utvalg saker som har vært av stor betydning for Nordmøre. Følger stemmegivningen politiske skillelinjer eller fogderigrenser?

Sak	Hvor/dato	Parti for	Parti mot	Geografi
Fylkesplan for Møre og Romsdal – organisering av høgskoleutdanning	Fylkesutvalget 27.11.2012	10 - AP, V, SP, FRP, KRF, SL/TVP,UAVH	3 – H	H samlet mot
Fylkesplan for Møre og Romsdal – organisering av høgskoleutdanning	Fylkestinget 11.12.2012	39 - AP, V, H, SP, FRP, KRF, SL/TVP,UAVH, SV	8 – H	H delt
Opera og kulturhus	Fylkesutvalget 25.03.2014	8 - AP, H (1), V, SP, KRF, UAVH	5 - H (2), FRP (2), SML (1)	H delt
Opera og kulturhus	Fylkestinget 08.04.2014	27 - AP, V, SP, KRF, H, UAVH	20 - FRP (8), H (8), KRF (3), SML (1)	H og KRF delt
Uttale til nytt fellessykehus i Nordmøre og Romsdal (kulepunkt 5)	Fylkesutvalget 25.08.2014	8 - AP, V, H, FRP, SP, UAVH, SML, KRF	5 - FRP (2), H (2), AP (1)	H og AP delt
Uttale for utsatt tomtevalg	Fylkesutvalget 09.12.2014	9 - AP, V, H, SP, FRP, SML, UAVH	4 - AP (1), H (1), FRP (1), KRF (1)	H, FRP og AP delt
Høringsssvar - valg av administrasjonssted for nye Møre og Romsdal politidistrikt	Fylkesutvalget 16.11.2015	7 - AP, NML, V, KRF, SP	6 - AP (1), H (2), FRP (2), V (1)	AP og V delt
Ferge Aure-Hitra – økonomisk støtte til oppdatering av trafikkfall og samfunnsøkonomiske effekter	Fylkestinget 07.12.2015	Enstemmig vedtatt		
Økopark Tingvoll	Fylkestinget 17.10.2016	Ingen protokoll pr. d.d.	8 – H	H delt

⁵ Samspleis AS viser i sin analyse at fylkeskommunen uansett ikke rår over midler til å realisere viktige veiprosjekter i Møre og Romsdal i ønsket tempo. Dette er nærmere beskrevet i kapittel 3.

Tabellen viser at stemmegivning i stor grad følger partiene på tvers av fogderi. Men i de mest sentrale sakene som handler om viktige strukturgrep, blir det en splittelse i noen partier, i hovedsak langs fogderigrensene. Det skal også bemerkes at partisammen-setningen dels er sammenfallende med fogderigrensene.

Samarbeid og interessefellesskap handler også om støtte i viktige avgjørelser som tas nasjonalt. Dette er forhold som fylket – eller nye regioner – ikke direkte rår over, men hvor Mørebenken og andre aktører har mulighet for innflytelse ut fra hvilket politisk flertall som styrer Norge. Det er her man finner de sakene som har skapt størst engasjement på Nordmøre. Særlig sykehussaken har vært utløsende for regiondebatten i deler av befolkningen.

Sykehussaken, lokalisering av politimesterembetet og også gjennomføring av de tre store E39-prosjektene i Møre og Romsdal er eksempler på saker av stor strukturell betydning hvor de tre fogderiene har potensielt motstridende interesser. I disse sakene har man på Nordmøre opplevd å være på utsiden av sentrale interessefellesskap. Plassering av politiets lønns- og regnskapssenter i Kristiansund er ett eksempel på saker hvor fylket evner å stå samlet om å tilføre nye funksjoner utenfra, fordi ingen mister noe. Her ser man en logikk som er mer lik «etter tur»-prinsippet i Fylkestinget.

Det er også enkeltteksempler på at regionale interessefellesskap dannes på tvers av fylkesgrensen (Tjeldbergodden-utbyggingen) og på at slike fellesskap utfordres (diskusjon om fortsatt drift av Kystekspresen til Kristiansund).

Disse eksemplene utgjør en del av bakteppet for den maktpolitiske analysen som Nordlandsforskning har gjennomført for regionrådet.

5.2. Maktpolitisk innflytelse i nye regioner

«Reformen plasserer Nordmøre i sentrum. Innenfor rammen av Møre og Romsdal kan Nordmøre, og primærkommunene innenfor Nordmøre, gjøre det beste ut av aksene Kristiansund – Molde – Ålesund. Men i tillegg har debatten rundt reformen åpnet opp og aktualisert muligheter i aksene Kristiansund – Trondhjem og andre muligheter.»
(Mariussen og Gjertsen 2016a:5)

Nordlandsforskning (Mariussen og Gjertsen, ibid., s10) mener at «Nordmøres evne til å hevde sine interesser er avhengig av

- "kjøttvekt", eller tyngden av befolkningen sett i forhold til den store regionen,
- plasseringen i geografien, i forhold til akser mellom byer, og
- posisjonen i forhold til allianser og skillelinjer i kultur og politikk»

5.2.1. Befolkningstyngde

Nordmøre har i dag 23,5 % av befolkningen i Møre og Romsdal. I alternativene med Trøndelag synker dette tallet til 8,7-12,2 % avhengig av hvor stor del av Møre og Romsdal som blir med i den nye regionen. I en Vestlandsregion som også omfatter Rogaland vil Nordmøres befolkningsandel være nede i 4 % (2015-tall).

I alle alternativene vil Nordmøres andel synke i framtiden på grunn av svakere befolkningsvekst. Mest merkbart blir det i en Vestlandsregion, og minst i Møre og Romsdal.

Strukturalternativ	Endring i folketall 2016-2040 (%)	Endring i Nordmøres andel av total befolkning 2016-2040 (%)
Møre og Romsdal	15,2	-3,6
M&R+Trøndelag	17,5	-5,5
M&R+S&F+Hord+Rog	21,4	-8,5
Nordmøre+Trøndelag	17,9	-5,8
Nordmøre+Romsdal+Trøndelag	17,5	-5,5
Nordmøre	11,1	-
Romsdal	14,0	-

Kilde: Nordlandsforskning

Tallene må imidlertid ses i sammenheng med den funksjonelle og politiske geografien: Nordlandsforskning påpeker at «i en Midtnorsk region som oppfatter hele eller deler av Møre og Romsdal vil Nordmøre ligge 'i sentrum' med Molde og kanskje Ålesund i vest og Trondheim i nordøst.» Det kan gi grunnlag for større vekst.

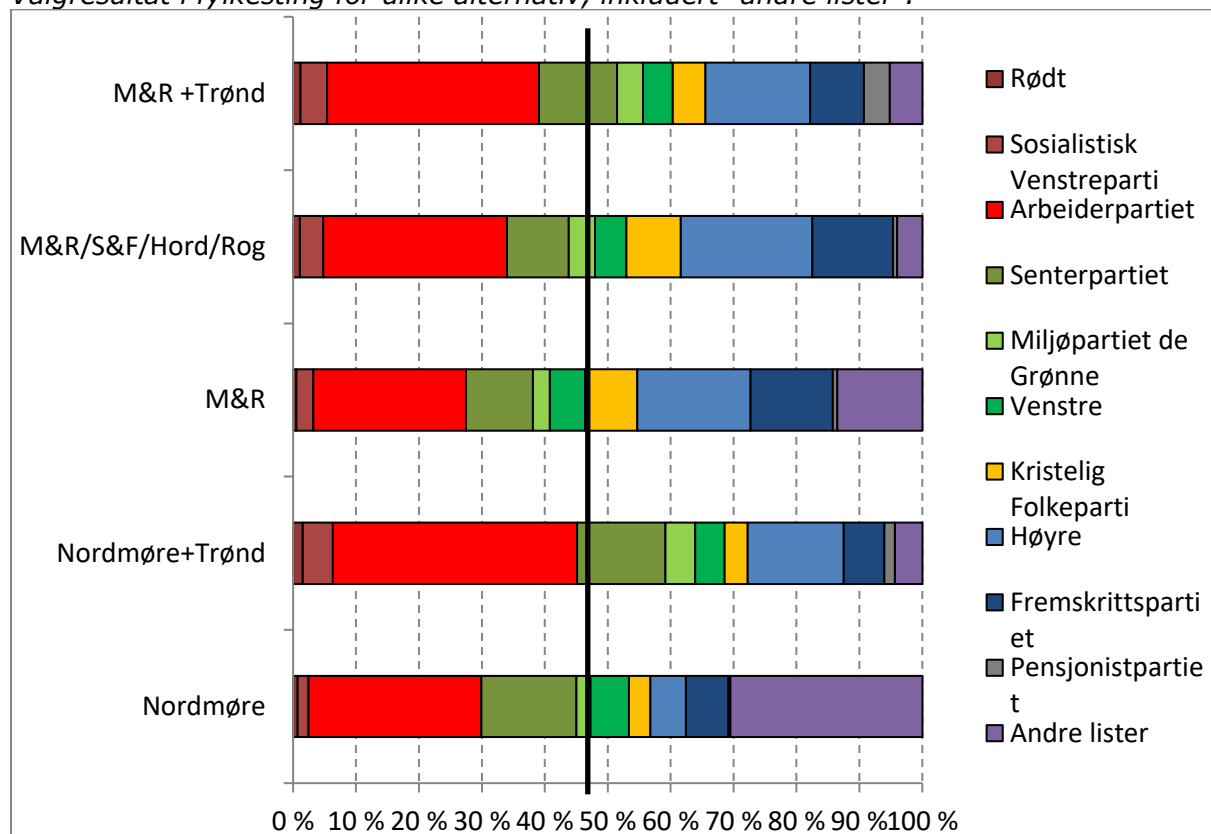
På Nordmøre er det også langt færre som bor i tettbygde strøk enn i både resten av fylket og de nye regionalalternativene. Totalt sett står ikke Nordmøre godt rustet til å matche vekstkraften til sine naboer. Hvis regionen ikke klarer å snu den svake trenden vil dette være en utfordring i alle regionalalternativene, også videreføring av Møre og Romsdal. Nordlandsforskning påpeker at det uansett alternativ er behov for en regional innovasjonsstrategi som tar utgangspunkt i Nordmøre sine styrker, og avgjørende å bygge opp institusjoner som arbeider med dette.

5.2.2. Allianser og skillelinjer

Politisk-ideologisk mener Nordlandsforskning at det går et skille i Møre og Romsdal mellom Sunnmøre på den ene siden og Nordmøre og Romsdal på den andre siden. Dette går ikke bare på politisk farge, men på hvordan næringslivet er innrettet og organisert. Nordmøre og Romsdal har ifølge en slik teori mer til felles med «øst-norske» fylker (som Trøndelagsfylkene) og større politisk tillit den veien. Forskerne peker mot at Nordmøre kan bli en periferi i en Vestlandsregion.

Hvis man tar utgangspunkt i Fylkestingsvalget 2015 vil alle de «nye» regionalalternativene føre til en sterkere rød-grønn politisk dominans og dermed en partisammensetning i «Regiontinget» som er mer lik Nordmøre. Dette er tydeligst i Nordmøre + Trøndelag og Møre og Romsdal + Trøndelag. De største alternativene reduserer også betydningen av «andre lister», som Nordmørslista og Sunnmørslista.

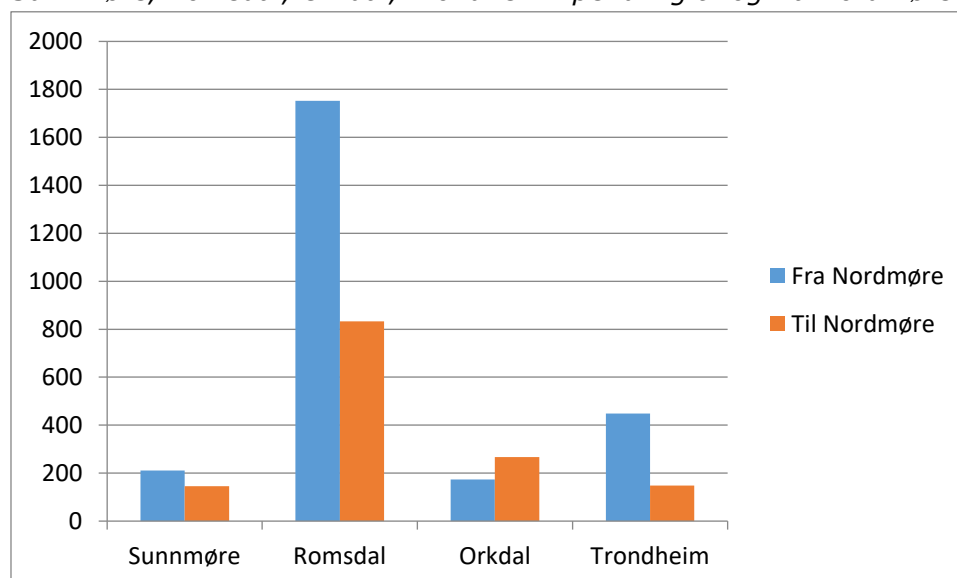
Valgresultat i fylkesting for ulike alternativ, inkludert "andre lister".

5.2.3. Geografisk plassering

Pendling gir en indikasjon på aksene mellom byer og områder som Nordmøre forholder seg til.

Sunnmøre, Romsdal, Orkdal, Trondheim: pendling til og fra Nordmøre

1752 av de **2585** pendlerne mellom Romsdal og Nordmøre reiser til Romsdal for å arbeide. Tilsvarende er det **356** pendlerreiser mellom Nordmøre og Sunnmøre, **441** mellom Nordmøre over grensa til naboregionen Orkdal og **596** langpendlere mellom Nordmøre og Trondheim.

Nordlandsforskning mener dette bekrefter en tydelig avhengighet mellom arbeidsmarkedene i Nordmøre og Romsdal og mellom Romsdal og Sunnmøre, men ikke mellom Nordmøre og Sunnmøre. Relasjonen til Trondheim og Orkdal er her viktigere enn relasjonen til Sunnmøre, vurdert ut fra pendling alene.

Tallene viser tydelig Møre og Romsdals satsing på aksene Ålesund – Molde – Kristiansund. Nordlandsforskning mener dette har vært en vellykket strategi der byene utgjør et stort og differensiert arbeidsmarked som er mer attraktivt i konkurranse med andre deler av landet, enn de tre byene ville vært hver for seg. Dette nyter også Nordmøre godt av.

«Samtidig har utviklingspotensialet i Nordmøre knyttet til integrasjon i retning av Trondheim ikke blitt tatt i bruk», påpeker forskerne. Her er det et moment at det er mange næringsmessige likhetstrekk mellom distriktskommunene på Nordmøre og distriktene i Sør-Trøndelag. Sør-Trøndelag har også en innovasjonsstrategi som matcher bedre med de Nordmørske landkommunene.

5.2.4.   Anbefaling fra forskerne

Nordlandsforskning har ikke gitt Nordmørskommunene en endelig anbefaling om beste regionalalternativ. I rapporten som er laget for Møre og Romsdal fylkeskommune har de konkludert med at Møre og Romsdal som egen region vil være det beste for fylket totalt sett (Mariussen og Gjertsen 2016b). I ORKidé-bestillingen er spørsmålet hva som isolert sett innvirker på Nordmøres innflytelse, og dermed utviklingsmuligheter. Derneft hvordan den nye regionen totalt sett kommer ut av det. Det gir et litt annet svar:

«Det later til å være sterke lojalitetsbånd på tvers av fylkesgrensen mellom Nordmøre og Trøndelag. Dette skulle kunne bety at Nordmøre kan hevde sine interesser selv om regionen vil komme til å utgjøre en liten del av det nye regionale parlamentet i Midt-Norge. En særlig god løsning sett fra Nordmøres side vil være at hele Møre og Romsdal går inn i Midt-Norge. Innenfor en slik ramme snakker vi om en akse Ålesund – Molde – Kristiansund – Trondheim, der Nordmøre får en sentral posisjon. Det blir hevdet at en slik løsning ikke kan gjennomføres, fordi Sunnmøre da vil foretrekke Vestlandet. Sett i et helhetlig perspektiv vil en fylkesgrense som bryter opp aksene Ålesund – Molde – Kristiansund fortone seg som en dårlig løsning. Et slikt utfall, med en svekkelse av Romsdal, vil også kunne ramme Nordmøre.

I forhold til Vestlandet går argumentene fra våre informanter i en annen retning. Det er ikke like sterke tillitsrelasjoner som i Midt-Norge, og Nordmøre vil bli en perifer utkant.»

Nordlandsforskning påpeker at den etablerte satsingen på aksene Kristiansund-Molde-Ålesund er positiv også for Nordmøre. Dette taler for Møre og Romsdal som egen region. Men i dette alternativet er det vanskeligere å få til synergier med Trøndelag. Det er også en risiko for å videreføre politisk rivalisering mellom fogderiene, og at grensekommunene mot Trøndelag fortsatt opplever problemer som hemmer deres utvikling.

«Sett fra Nordmøres side er fordelene med Møre og Romsdal tilgang til et stort arbeidsmarked i Romsdal/ Molde som holdes oppe gjennom aksene Kristiansund – Molde – Ålesund. Utfordringen for Nordmøre ligger i å kunne beholde disse fordelene og samtidig utvikle en positiv synergi med Trøndelag.» (Mariussen og Gjertsen 2016a:2)

I rapporten til fylket har Nordlandsforskning foreslått at de problemene utkantene står overfor, i større grad kan løses gjennom en åpen system-modell etter mønster fra regional- og innovasjonsarbeid i EU, der man samarbeider over regiongrensene for å etablere viktige kunnskaps- og innovasjonsnettverk:

«Med utgangspunkt i en «åpen system modell» vil det kunne bety at en regional strategi vil kunne se utover og utnytte vekstmulighetene som fins på den andre siden av regiongrensen, eksempelvis i relasjoner som bygger på landsdelsidentiteter, så som «Stor-Trøndelag» Nordmøre – Trondheim og «Vestlandet» Ålesund – Bergen - Stavanger.» (Mariussen og Gjertsen 2016b:24)

5.3. Oppsummering – maktpolitisk innflytelse

Som oppsummering har vi valgt å gjengi Nordlandsforskning sin vurdering av alternativene:

Vurdering av alternativene

POLITIKK - Politisk repr. Interessefellesskap og interessekonflikter; innovasjonspolitik

	Mulige fordeler	Mulige ulemper	Risiko
Nordmøre/Romsdal inn i Midt-Norge	Identitet og tillit til Trøndelag. Dreining av tyngdepunktet i det nye fylkestinget i retning sentrum-venstre Prioriteringene i innovasjonspolitikken i Midt-Norge "passer godt" med næringsstrukturen i Nordmøre	En liten del av en stor region Nordmøre kan utnytte aksene inn i Møre og Romsdal og til Trøndelag	Den store regionen fokuserer på sine sentra, og glemmer periferien Nordmøre
Møre og Romsdal inn i Midt-Norge			
Møre og Romsdal inn i Vest-Norge	Mulige fordeler dersom den store regionen også får store nye ressurser og kan utløse synergier som kan være positive for Nordmøre.	Nordmøre blir en liten del av en stor region, der politiske nettverk og tillitsrelasjoner er svakt utviklet	
Møre og Romsdal består	Utgjør en synlig del av fylkespolitikken, med evne til å hevde egne interesser.	Politisk kløft mellom nord og sør og rivalisering om ressurser?	Grense-problemene til Trøndelag fortsetter

Vurdering av alternativene

SAMFUNNSUTVIKLING - Sentralisering – desentralisering, periferi

	Mulige fordeler	Mulige ulemper
Nordmøre/Romsdal inn i Midt-Norge	Nordmøre kan utnytte fordelene med tettere integrasjon i retning Trøndelag	En oppløsning av Møre og Romsdal som en enhet for samfunnsplanlegging vil kunne rive opp akse Ålesund – Molde – Kristiansund. Det vil svekke Romsdal, og kunne ramme Nordmøre, bl.a. gjennom en svekket pendling til Molde.
Møre og Romsdal inn i Midt-Norge	Nordmøre får en sentral posisjon på akse Ålesund – Molde – Kristiansund – Trondheim	Små ulemper
Møre og Romsdal inn i Vest-Norge	Kan det tenkes at den store regionen også får store ressurser og mye makt fra staten?	Nordmøre blir en periferi i en stor region med sentrum (de store vestlandsbyene) langt borte. Vanskelig å utnytte synergier med Trøndelag
Møre og Romsdal består	Vellykket integrasjon langs akse Ålesund – Molde – Kristiansund gir Nordmøre mange arbeidsplasser basert på pendling	Fortsatt vanskelig å utnytte synergier med Trøndelag?

6. Tilhørighet og identitet

6.1. Ønsket fylkestilhørighet versus ny regionstruktur

Nordmøres tilhørighet til Trøndelag har stått sentralt i diskusjonen om regionreformen. Flere som deltar i debatten gjør det klart at de ønsker en annen fylkestilhørighet uavhengig av om det blir nye regioner i Norge. Det må hver enkelt kommune i så fall ta stilling til. I kapitlet om regionmeldingen så vi imidlertid at selv et fåtall kommuner som skifter fylkestilhørighet, kan påvirke Møre og Romsdal sin evne til å stå alene som region i en ny struktur. Det vil også føre til at Nordmøre fragmenteres. Av disse årsakene ser ORKidé-utredningen også på tilhørighet som del av regionspørsmålet:

- Det blir hevdet at nordmøringer flest har en sterkere tilhørighet til Trøndelag enn Møre og Romsdal. Er det tilfelle? Og hvor sterke oppfatninger har folk om fylkestilhørighet?
- Debatten om region- og fylkestilhørighet har blitt vesentlig sterkere det siste året. Er det mulig å si noe om dette skyldes en varig endring i folks identitet, eller om det kommer av at spørsmålet er aktualisert som følge av regionreformen?
- For flere av grensekommunene har fylkestilhørighet blitt aktualisert av forslag til ny kommunestruktur. I hvilken grad ligger randkommunenes hverdagsregioner på tvers av grensen?
- Er det mulig å si noe om hvilket alternativ som skaper størst utfordringer med å holde Nordmøre samlet i en framtidig region?

6.2. Undersøkelse om fylkestilhørighet

Telemarksforskning spurte i juni 2015 innbyggere i åtte Nordmørskommuner om deres tilhørighet til hjembygd, kommune, nabokommune, Nordmøre, Møre og Romsdal og Sør-Trøndelag (Hjelseth mfl. 2015). I forbindelse med denne utredningen har forskerne analysert resultatene på nytt, med vekt på fylkestilhørighet (Groven 2016).

På det tidspunktet undersøkelsen ble gjennomført, var spørsmålet om fylkes/regiontilhørighet bragt på banen, og det var kjent at det ville komme en regionreform. Temaet dominerte likevel ikke den offentlige debatten slik det gjør nå, og Telemarkforskning påpeker at det var kommune- og ikke regionreform som var i fokus. Dette gjør det mindre sannsynlig at svarene i undersøkelsen er spesielt påvirket av mediedebatten.

I undersøkelsen ble innbyggerne bedt om å gradere sin tilhørighet på en skala fra 1 (ingen tilhørighet) til 6 (svært stor tilhørighet). Det gir mye mer informasjon enn undersøkelser der respondentene blir bedt om å velge mellom ulike alternativer. For det første får vi vite hvor sterk oppfatningen er; det sier noe om hvor viktig spørsmålet er for den som svarer. For det andre kan respondenten gi positiv score til flere alternativer. Her blir man altså ikke bedt om å velge mellom Møre og Romsdal og Trøndelag, men kan for eksempel gi førstnevnte verdi 4 og sistnevnte verdi 5. Det gir et mye mer nyansert svar enn «nei» til det ene av dem og «ja» til det andre.

		KOMMUNE							
	Totalt	Kristiansund	Averøy	Tingvoll	Surnadal	Rindal	Halsa	Smøla	Aure
BASE	2625	550	350	350	350	225	225	225	350
1 Ingen tilhørighet	9 %	11 %	4 %	4 %	7 %	23 %	3 %	10 %	11 %
2	14 %	13 %	7 %	13 %	14 %	22 %	16 %	13 %	19 %
3	24 %	27 %	18 %	21 %	22 %	24 %	33 %	24 %	22 %
4	23 %	24 %	23 %	25 %	24 %	15 %	20 %	25 %	24 %
5	16 %	13 %	24 %	23 %	17 %	8 %	15 %	12 %	11 %
6 Svært stor tilh.	14 %	11 %	25 %	14 %	16 %	7 %	12 %	15 %	13 %
Ingen formening	0 %	1 %	0 %		0 %	0 %	0 %	1 %	0 %
Gjennomsnitt	3,6	3,5	4,3	3,9	3,8	2,8	3,6	3,6	3,4
Totalt	100 %	100 %	101 %	100 %	100 %	99 %	99 %	100 %	100 %

Tilhørighet Møre og Romsdal (Groven 2016:15)

		KOMMUNE							
	Totalt	Kristiansund	Averøy	Tingvoll	Surnadal	Rindal	Halsa	Smøla	Aure
BASE	2625	550	350	350	350	225	225	225	350
1 Ingen tilhørighet	17 %	21 %	31 %	24 %	13 %	5 %	8 %	14 %	7 %
2	13 %	11 %	17 %	18 %	15 %	5 %	13 %	14 %	10 %
3	19 %	18 %	20 %	22 %	19 %	8 %	22 %	23 %	22 %
4	24 %	23 %	16 %	22 %	25 %	28 %	30 %	29 %	25 %
5	18 %	17 %	11 %	10 %	19 %	38 %	18 %	16 %	26 %
6 Svært stor tilh.	8 %	10 %	5 %	4 %	8 %	15 %	9 %	4 %	10 %
Ingen formening	0 %	1 %	0 %	1 %	0 %	0 %			0 %
MEAN	3,4	3,3	2,7	2,9	3,5	4,3	3,6	3,3	3,8
Totalt	99 %	101 %	100 %	101 %	99 %	99 %	100 %	100 %	100 %

Tilhørighet Trøndelag (Groven, ibid.)

Tabellene over viser at tilhørigheten til både Møre og Romsdal og Trøndelag jevnt over ligger rundt middels score. Det er imidlertid forskjeller mellom kommunene, hvor innbyggere i Averøy har en klart sterkere tilhørighet til Møre og Romsdal enn til Trøndelag, og Rindal har en enda klarere tendens i motsatt retning. Innbyggere i Tingvoll har også en merkbart sterkere tilhørighet til Møre og Romsdal enn Trøndelag.

6.2.1. Tilhørighet i randkommunene og Kristiansund

Med det sterke engasjementet som har vært i regiondebatten er det naturlig å se nærmere på randkommunene og på Kristiansund. Av randkommunene er det først og fremst Aure kommune som har en noe sterkere tilhørighet til Trøndelag. Dersom man splitter tallene ned på enkeltområder, ligger den sterke Trøndelagstilhørigheten først og fremst i «gamle» Aure kommune, og spesielt Vihals/Lesund/Kjørsvikbugen. Motsatt har Tustningene klart sterkere tilhørighet til Møre og Romsdal, og også en sterkere tilhørighet til Nordmøre.

	Nordmøre	Møre og Romsdal	Sør-Trøndelag
Aure	4,3	3,4	4,1
Mjosundet/ Foldfjorden	4,5	3,6	3,7
Tustna	5,1	4,0	3,2
Vihals/Lesund/Kjørsvikbugen	3,9	2,6	4,4

Tilhørighet for Aure kommune (Groven, ibid.)

For de andre randkommunene utenom Rindal viser tallene at tilhørigheten til Møre og Romsdal er lik, eller marginalt sterkere enn tilhørigheten til Trøndelag. Dette gjelder også for Kristiansund og Surnadal, hvor det har vært aktiv debatt om framtidig regionstruktur.

Dersom man bryter ned tallene for hver kommune ser man noe av det samme mønsteret i Surnadal og Halså som vi så i Aure – kortere avstand til Sør-Trøndelag gir også sterkere tilhørighet, og tilsvarende i den enden av kommunen som er «nærmest» Møre og Romsdal. Tendensene er imidlertid noe svakere enn i Aure.

Det er også verdt å merke seg at 21 % av respondentene i Kristiansund svarer «ingen tilhørighet» (verdi 1) til Sør-Trøndelag. Bare i Averøy og Tingvoll er denne tendensen sterkere. Til sammenligning er det 23 % av respondentene i Rindal som svarer at de har ingen tilhørighet til Møre og Romsdal. Rindalingene har imidlertid en mye sterkere tendens totalt sett (retning Trøndelag) enn noen av de andre kommunene har den ene eller andre veien.

Med unntak av de eksemplene som er nevnt, viser kommuneresultatene i hovedsak det man kaller en normalfordeling – nemlig at flest velger middelverdiene 3 eller 4 (3,5 er midtpunkt på skalaen). Andelen som oppgir 2 eller 5 er lavere, og færrest har valgt 1 eller 6, ytterpunktene på skalaen. Sett under ett har dermed ikke innbyggerne på Nordmøre en spesielt sterk eller svak tilhørighet til hverken Sør-Trøndelag eller Møre og Romsdal, med et tydelig unntak for Rindal og Averøy (og i noen grad Tingvoll og Aure). Tallene er statistisk representative på kommunenivå.

Gjemnes og Sunndal deltok ikke i denne innbyggerundersøkelsen. For Sunndal er vist resultater fra en lignende undersøkelse, som understøtter inntrykket av at Nordmørskommunene nærmest Romsdal har en klar tilhørighet til Møre og Romsdal fremfor Trøndelag.

6.3. Spørreundersøkelse om region utført av Sentio

Hvis man forflytter seg et år fram i tid, hvordan ser bildet på Nordmøre ut? Det er ikke gjennomført en oppdatert undersøkelse på nivå med det Telemarksforskning gjorde i 2015, men Sentio gjennomførte i mai 2016 en spørreundersøkelse om regionreform i hele Møre og Romsdal (Vestre 2016).

Her svarer til sammen 50 % av de spurte Nordmøringene at de ønsker en ny region der hele eller deler av Møre og Romsdal går til Trøndelag. Knappt 37 % av Nordmørsrespondentene ønsker at Møre og Romsdal består som egen region. Kun 3,4 % av de spurte på Nordmøre ønsker at fylket skal gå med i en ny stor Vestlandsregion.

Alternativene	Sunnmøre	Romsdal	Nordmøre
Hele fylket blir en del av en midt-norsk region sammen med Trøndelagsfylkene	6,90 %	15,50 %	22,20 %
Hele fylket blir en del av vestlandsregion sammen med Sogn og Fjordane og Hordaland	18,00 %	11,20 %	3,40 %
Møre og Romsdal blir delt, Romsdal og Nordmøre nordover - Sunnmøre sørover	17,70 %	8,40 %	27,60 %
Møre og Romsdal består som egen region	47,20 %	60,30 %	36,80 %
Vet ikke	10,20 %	4,60 %	9,90 %

Tabell hentet fra NRK. Kilde: (Vestre, Trond 2016, 21:22).

Dette gir to ganske ulike bilder. Telemarksforskning peker på noen mulige årsaker:

«På den ene siden kan gjennomføringstidspunktet ha vært en påvirkningsfaktor. I ettertid av innbyggerundersøkelsen fortsatte sykehusdebatten på Nordmøre, selv om denne også var aktuell ved gjennomføringstidspunktet. I tillegg kom nærpolitireformen. Selv om dette ikke trenger å ha påvirket tilhørigheten til innbyggerne i negativt format, vil det allikevel ha kunnet påvirket deres oppfatning av Nordmørsregionen. (Groven 2016:19)

I tillegg spør de to undersøkelsene etter forskjellige ting. Telemarksforsknings undersøkelse fra 2015 spør om befolkningens generelle tilhørighet til et geografisk område, uten at dette er knyttet til å måtte velge en struktur framfor en annen. Sentio-undersøkelsen spør ikke om tilhørighet, men ber de spurte ta stilling til hvilken region de ønsker for framtiden. Telemarksforskning skriver i så måte:

Som tidligere nevnt forsvant både sykehuset og deler av politifunksjonene ut av regionen. En slutning vil da være å se ut av regionen for å oppnå den tyngden man ønsker som region. I tillegg kan disse reformene fungere som et signal om at Nordmøre nedprioriteres sammenlignet med Sunnmøre (nærpolitireformen) og Romsdal (sykehuset). Videre var man også i denne perioden vitne til en dialog mellom de to Trøndelagsfylkene som sakte men sikkert gikk mot sammenslåing.» (ibid., s19)

Sentio-undersøkelsen gir dessverre ikke informasjon om hvor sterke oppfatninger respondentene har – om man klart foretrekker ett av alternativene fremfor de andre, eller om det er gradsforskjeller. Det ville vært særlig interessant å vite om det er store forskjeller i preferanse for hele Møre og Romsdal til Trøndelag og bare Nordmøre/Romsdal til Trøndelag. Telemarksforskning har lagt til grunn at samlet ønsker nesten halvparten av Nordmørsrespondentene et av disse alternativene.

6.4. Hverdagsregioner

Telemarksforskning har også sett om noen av Nordmørskommunene er en del av hverdagsregioner som krysser grensen til Sør-Trøndelag. Det er i liten grad tilfelle, annet enn for Rindal, som ifølge forskerne har «en svakere tilhørighet til Nordmøre og Møre og Romsdal, hører under Sør-Trøndelag idrettskrets, og har en tett interaksjon med nabofylket.» Aure, Surnadal. Halså og Kristiansund har også noe utpendling til Trøndelag, men hverdagsregionene for Nordmørskommunene ligger i dag generelt i Møre og Romsdal. I kapittel 3 og 4 har vi diskutert hvordan dette påvirkes av dagens fylkesgrenser og samferdselsutvikling.

Gjemnes tilhører Molde bo- og arbeidsmarkedsområde, og også Sunndal og Averøy har noe utpendling til Molde/Romsdal. Eide kommune er ikke spesielt omtalt i rapporten, men har gjort vedtak om å danne nye Hustadvika kommune sammen med Fræna, og kommunen er klart en del av Molde bo- og arbeidsmarkedsregion.

6.5. Vurdering av alternativene opp mot tilhørighet

Ut fra gjennomgangen av fylkestilhørighet medfører alternativene Møre og Romsdal som egen region, og Nordmøre inn i Trøndelag (uten Romsdal) størst risiko for at Nordmøre skal fragmenteres. Dersom også Romsdal går nordover antas denne risikoen å være vesentlig mindre.

Vurdering av alternativene

For

Mot

Nordmøre/Romsdal inn i Midt-Norge

Ivaretar randsonenes sterkere tilhørighet til Trøndelag på en bedre måte enn i dag. Ca 28 % av Nordmøringer spurt i Sentio-undersøkelsen ønsker en slik ny region.

Alternativet går delvis på tvers av den tilhørigheten som de fleste av Nordmørskommunene har til Møre og Romsdal. Det gjelder spesielt hvis bare Nordmøre går nordover, fordi noen kommuner har en sterk tilknytning til Romsdal gjennom hverdagsregioner.

Møre og Romsdal inn i Midt-Norge

Ivaretar randsonenes sterkere tilhørighet til Trøndelag på en bedre måte enn i dag. Ca 22 % av Nordmøringer spurt i Sentio-undersøkelsen ønsker en slik ny region.

Ingen vesentlige ulemper ut fra tilhørighet for Nordmørskommunene.

Møre og Romsdal inn i Vest-Norge

Det er ikke tilgjengelige undersøkelser som viser tilhørighet til Vestlandet, men «delt» tilhørighet mellom Møre og Romsdal og Trøndelag tyder på at Vestlandet er mer perifert. Sentio-undersøkelsen viser også at en Vestlandsregion ikke er et ønsket alternativ.

Møre og Romsdal består

Mange av Nordmørskommunene har sterkest tilhørighet til M&R i dag. Alternativet scorer totalt sett best i Sentio-undersøkelsen (alle respondenter)

Rindal og deler av kommunene Aure, Halså og Surnadal har sterk tilknytning til Trøndelag. Rindal vil imidlertid uansett bytte fylke. Alternativet scorer dårligere på Nordmøre (37 %) enn de nordvendte alternativene til sammen (50 %).

7. Oppsummering

Regionrådets utredning har forsøkt å beskrive hva som gir de gode løsningene for Nordmøre, og hvordan en ny region vil fungere i en framtidig regionstruktur. Samtidig har det vært viktig å bringe fakta inn i regiondebatten, når det gjelder blant annet fylkestilhørighet, fordelingspolitikk, samferdselsutvikling og næringslivets behov.

Gjennomgangen av tilhørighet viste at Nordmørskommunene i en normalsituasjon har en sterk tilhørighet til Nordmøre, en gjennomsnittlig tilhørighet til Møre og Romsdal, og en gjennomsnittlig tilhørighet til Trøndelag. Forskjellene dukker fram i randkommunene mot nord, hvor tilhørigheten endrer seg fra den ene enden av kommunen til den andre, og hvor hele Rindal har en klart sterkere tilknytning til Trøndelag. I Averøy og delvis Tingvoll er det derimot en sterkere tilhørighet til Møre og Romsdal, og man må forvente at dette er tilsvarende i Gjemnes, Sunndal og Eide, selv om de ikke var med i undersøkelsen. Hverdagsregionene på Nordmøre holder seg i stor grad innenfor fylkesgrensen, med et unntak for Rindal. I andre deler av utredningen er det problematisert hvorfor dette er tilfelle.

I den aktuelle regiondebatten svarer imidlertid om lag halvparten av de spurte Nordmøringene at de kan tenke seg en region med Trøndelag – enten med hele Møre og Romsdal eller Nordmøre og Romsdal. Det blir et politisk spørsmål å vurdere om dette representerer en varig endring i oppfatningen, eller om man her måler to forskjellige ting. Vi kjenner ikke styrken i preferansene, men undersøkelsen fra Sentio viser uansett at en ny struktur med samarbeid nordover er en aktuell løsning for mange. Begge undersøkelser underbygger for øvrig at en Vestlandsregion er lite aktuelt ut fra tilhørighet.

Nordmørskommunene står uansett i et dilemma. Det er ikke bare Møre og Romsdal, men også Nordmøre, og til dels også den enkelte kommune, som kikker i to retninger og har ulike bindinger.

Også næringsutvikling og samferdsel peker i to retninger. På den ene siden har næringslivet etablerte relasjoner i Møre og Romsdal i dag, og gjennom satsingen på samferdsel mellom de tre byene er det etablert kjedede arbeidsmarkeder som understøtter hverandre. Som konsekvens er også hverdagspendlingen mellom Romsdal og Nordmøre stor. Samspleis AS peker på at Nordmøre vil ha størst effekt av samferdselsprosjekter i eget fylke og spesifikt på Nordmøre. Hvor raskt disse kan realiseres, er mer et spørsmål om finansieringsløsninger og nedbetalingstid enn om regionstruktur. Mange av relasjonene i næringslivet går uansett på tvers av etablerte grenser og for den del til utlandet, og Framtidsanalysen for Nordmøre peker på det samme hva gjelder morgendagens næringsliv.

Samtidig viser gjennomgangen at deler av næringslivet både har et samarbeid med Trøndelag i dag, og har behov for at det skal bli tettere og mer utviklet i framtiden. Dette er ikke minst for å gripe tak i mulighetene som Framtidsanalysen viser. Fylkesgrensen kan her være et hinder, spesielt for etablering av raskere ferdselsårer på tvers av de to fylkene. Utredningen har også vist et potensiale for regionforstørrende effekter, blant annet mot Frøya og Hitra. Satsingen på den nordlige delen av Nordmøre ivaretas ikke godt av den overordnede utviklingsstrategien i Møre og Romsdal, ifølge Nordlandsforskning.

Målsettingen med regionreformen er å overføre nye oppgaver til regionene og å skape en sterkere regional samfunnsutvikler. Alle regionalalternativene kan løse den moderate oppgaveoverføringen som regionmeldingen beskriver, men de største alternativene, både nordover og sørover, kan også ha muskler til å ta på seg oppgaver som i dag ikke er aktuelle for overføring fra regional stat. Her kjenner vi ikke framtidsbildet.

Hensynet til en tettere samordning mellom regionalt folkevalgt nivå og regional stat tilsier at man også samordner inndelingene for statlige sektoreter. Her går de fleste inndelingene innenfor Møre og Romsdal + Trøndelag, men flere tunge etater er organisert etter dagens fylkesgrenser. Gjennomgangen har vist eksempler på at regional stat tolker fylkesgrensene mer bastant enn fylkeskommunene gjør. Det er et problem for randkommunene i nord, når avstanden i hverdagen ikke stemmer med statlig målstyring.

I gjennomgangen av maktpolitisk innflytelse viser tall fra fylkeskommunen at Nordmøre på flere områder har fått sin del av felles midler, og at fylket over tid greier å samle seg om løft i de ulike fogderiene, som for eksempel opera- og kulturhus i Kristiansund. Dersom man ser på investeringsplanene for vei er det imidlertid klart at en stor andel av ressursene framover vil gå til Sunnmøre og i noen grad Romsdal. Samtidig viser Samspleis at de fleste viktige veiprosjekt på Nordmøre kunne bli selvfinansierende med økt nedbetalingstid, og at dette kan løses i alle regionalalternativene.

I den maktpolitiske analysen viser Nordlandsforskning at Nordmøre ut fra blant annet politikk, næringsliv og innovasjonsstrategi har mye til felles med Trøndelagsfylkene, og vil ha fordeler av å være tettere knyttet til dem. Forskerne påpeker samtidig hvordan strategier for utvikling i Møre og Romsdal har vært til gode også for Nordmøre. Dette taler for Møre og Romsdal som egen region. Men i dette alternativet er det vanskeligere å få til synergier med Trøndelag. Det er også en risiko for å videreføre politisk rivalisering mellom fogderiene, og at grensekommunene mot Trøndelag fortsatt opplever problemer som hemmer deres utvikling. Nordlandsforskning oppsummerer det slik:

«Sett fra Nordmøres side er fordelene med Møre og Romsdal tilgang til et stort arbeidsmarked i Romsdal/ Molde som holdes oppe gjennom aksene Kristiansund – Molde – Ålesund. Utfordringen for Nordmøre ligger i å kunne beholde disse fordelene og samtidig utvikle en positiv synergi med Trøndelag.»

Utfordringen ligger også i å unngå en løsning der Nordmøre deles i to eller flere deler, og dermed løper risikoen for å bli marginalisert, ikke bare i en region, men i to regioner.

Avslutningsvis minner vi om hovedpunktene fra det strategiske bakteppet for utredningen:

- Etablere tettere samarbeid kommunene imellom, for at regionen skal utnytte mulighetene i det nye næringslivet
- Vise hvordan kommunene i fellesskap kan bygge Kristiansund som regionsenter, til beste for både omland og by
- Arbeide for å få endret finansieringsordningene for nye veiprosjekter
- Arbeide for å etablere et bredere utdanningstilbud og et akademisk miljø på Nordmøre
- Arbeide for nye statlige arbeidsplasser til Nordmøre
- Utvikle relasjonene med samarbeidspartnere rundt Nordmøre, slik at man finner støtte i arbeidet med disse punktene
- Sørge for at Nordmøre står samlet i viktige saker

Referanseliste

Henvisninger

Amdam, Jørgen, Lars Julius Halvorsen og Gunnvor Bakke (2014): *Alternativer for regionalt folkevalgt nivå*. Rapport nr 58. Møreforskning AS, Volda.

Engebretsen, Øystein og Anne Gjerdåker (2012): *Potensial for regionforstørring*. TØI rapport 1208/2012. Transportøkonomisk institutt, Oslo.

Hanssen, Gro Sandkjær og Hege Hofstad (2016): *Implikasjoner av større regioner for den regionale samfunnsutviklerrollen*. NIBR-rapport 2016:6. By- og regionsforskningsinstituttet NIBR, Oslo.

Hjelseth, Anja., Kallager, Per. K.R., Thorstensen, Audun., Groven, Sondre & Owren, Marit, N. *Kommunestruktur på Nordmøre. Sluttrapport*. TF-rapport nr. 368, 2015. Telemarksforskning, Bø.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet (2016) St. Meld. 22. (2015-2016) 2016). Nye folkevalgte regioner – rolle, struktur og oppgaver.

Mariussen, Åge og Arild Gjertsen (2016a): *Maktpolitisk vurdering fremtidig regionstruktur for Nordmøre*. Arbeidsnotat nr 1012/2016. Nordlandsforskning, Bodø

Mariussen, Åge og Arild Gjertsen (2016b) *Maktpolitiske konsekvenser av nye alternative regioner – virkninger for Møre og Romsdal, forslag til løsning* NF Rapport nr. 9, Nordlandsforskning, Bodø. Groven, Sondre (2016): *Regionstruktur på Nordmøre*. TF-notat 46/2016. Telemarksforskning, Bø.

Midt-Norsk Fergeallianse AS (MINOFAS): Vedr. utredning om framtidig regiontilhørighet for Nordmøre – ferge Aure-Hitra. Brev til ORKidé – Nordmøre Regionråd, datert 19. august 2016.

Møre og Romsdal fylkeskommune (2016): *Kunnskapsgrunnlag i samband med regionreforma*. Orientering til Fylkestinget 17.10.2016, saksnr U-116/16.

Møre og Romsdal fylkeskommune (2016): «Regionvis fordeling av utviklingsmidlar og investeringar – svar til Nordmøre Regionråd». Orientering til Fylkestinget 17.10. 2016, saksnr U-116/16.

Svendsen, Hilde J., Wei Zhang, Jens Rekdal og Svein Bråthen (2016): *Ny ferjeforbindelse mellom Aure og Hitra. Oppdaterte tall og samfunnsøkonomi*. Rapport nr 1602, Møreforskning, Molde

Vestre, Trond (2016, 21:22). Møre og Romsdal står sterkt - men halve Nordmøre ser nordover. Hentet fra <https://www.nrk.no/mr/fortsatt-stor-oppslutning-om-more-og-romsdal-som-eget-fylke1.12938900>

Innkomne uttalelser

Regionrådet har mottatt noen uttalelser fra organisasjoner og enkeltpersoner i forbindelse med utredningsarbeidet. Disse ligger tilgjengelig på regionrådets nettsted, adresse: <http://www.orkideportalen.no/prosjekter/regionreform/innspill-til-regionraadet>

Samtlige dokumenter i utredningen er tilgjengelig fra nettsiden <http://www.orkideportalen.no/prosjekter/regionreform>